

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pauli Segneri S. J. Instructio [!] Poenitentis,
Confessarii, Et Parochi**

Segneri, Paolo

Augustae Vindelicorum ; Dilingae, 1696

Caput X. Quid agendum Confessario cum ijs, qui tenentur facere
restitutionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52749](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52749)

(10.) verum etiam gravissimis verbis præscribant, ut in imponenda pœnitentia par habeatur homicidæ; quanvis Theologi longius progressi asserant, malitiâ quoque esse superiorem. (11.) *Prædicandum est, ut Fideles perjurium caveant, scientes hoc grande scelus esse, nec leve perjuris pœnitentiæ modum imponendum, sed talem qualis homicidio imponitur, & ceteris criminibus capitalibus.* (12.)

(1.) Valent. 2. 2. disp. 1. q. 13. pu. 1. Sanch. in Decal. l. 2. c. 32. n. 2. (2.) Navar. in Man. c. 12. num. 85. Cajet. in sum. V. Blasphem. (3.) Suar. 10. 1. de Relig. tr. 3. l. 1. c. 6. n. 11. Tolil. 4. c. 13. n. 6. Sylvest. V. Blasphem. n. 3. in fine. Sexto quando. (4.) Concil. Later. s. 9. Navar. in Manual. c. 12. n. 83. (5.) Concil. Later. l. c. Navar. l. c. Lessius. de Just. l. 2. c. 45. dub. 5. in fine. (6.) Tolet. l. 4. c. 13. n. 7. Sanch. V. Blasphem. Sanchil. c. n. 45. & lib. 3. c. 4. n. 11. (7.) S. Thom. 2. 2. q. 98. ar. 1. ad 1. (8.) Sorus l. 8. de Just. q. 2. art. 3. & de cavendo juramenti abusu. c. 12. (9.) S. August. 10. 4. lib. de mendacio circa medium. (10.) C. Quicumque 6. q. 1. (11.) S. Thom. Quodlib. 1. ar. 18. Sorus l. 8. de Ju. ar. 3. Sanch. l. 3. in Decal. c. 5. n. 37. (12.) C. Prædicandum. 22. q. 1.

CAPUT X.

Quid agendum Confessario cum ijs, qui tenentur facere restitutionem.

Alterum vitium, mius diabolicum, sed non minus obstinatum, est Avaritia, sæpius in sacris litteris appellata

servitus idolorum. Est enim Avarus par Idololatæ, non solum ob materiã quam adorat, aurum videlicet, sed etiam ob affectum, quo illud colit, nempe super omnia: unde quotidie cernimus, affectui huic cedere debere quemcunque alium; & si amor voluptatis homo postponat parentes, utilitatis studio etiã odio prosequetur, & pro hostibus habebit filios. Quare nescio an maior ullum sit invenire durius & contumacius, illo, qui rem possidet non suam. Quamcunque aliam figuram facilius illi poteris imprimere, quam cordati alicujus Zachæi, qui non dicat, Reddam, ut hodie mos habet; sed Reddo, Et te ipsa experieris, in tam duro opere sæpius fersi aciem retuendi. Jejunavit Achab, servidi Prophetæ minis territatus, substrato dormivit cinere, vestem regiam permutavit cilicio, capite in terrã inclinato luctum præsetulit, veruntamen vineam Nabotho ereptam non restituit. Adeo verissimum est, inter fructus dignos pœnitentiæ, hunc esse ultimum, qui maturescat.

Sed ut ad remedia veniamus, quæ conducant ad eundem obtinendum, majoris claritatis gratiã, distinctionem hanc præmittemus. Vel obligatio, quã pœnitens constringitur ad faciendã restitutionem, est manifesta, vel dubia. Si est dubia: quando tibi non fidis ex improviso litem cum autoritate decidere, differ tantisper, dum casum penitiùs examines, aut consilium exquiras; vel tandem potes (si Pœnitens verè appareat paratus ad præstandum id, ad quod obligatur) eum absolvere, datã tamen tibi promissione, se consulturum viros doctos, ac quod ipsi

visum fuerit; reipsa executurum. (1.) Quod si è contratio obligatio certa est, video te in grandi versari labyrintho, modico instructum filo ad inveniendum exitum. Ratio est, quia si Pœnitentem cogas præmittere restitutionem Absolutioni, videris uti extremo rigore, & ipso Jure ad inferendam injuriam abuti. *Summum jus, summa injuria.* Si verò absolutus, sponsonne accepta restitutionis promptè faciendæ, casus erit admodum rarus, ut flores isti fructus afferant. Ecce, finita Confessione, *quasi Oliva proijciens florem suum. Job. 15. 33.* Quippe non est difficile, animo concipere restitutionem, at factò ipso implere, id perquam arduum videtur: adeò ut nonnulli instar elephantis, sine fine cunctentur in lucem edere patrum, ac tandem mirum est, si post longum tempus non etiam patiantur abortum. Non sibi timuit Pharaò à feminis Hebræis, sed solummodo à masculis; hinc permittebat multiplicari puellas, quantum volebant; cum è contrario infelices pueruli non sinerentur vivere vel unicam horam, *Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen proijcite; quidquid feminini, reservate. Exod. 1. 22.* Hoc ipsum agit diabolus, Multiplicentur verba, quæ sunt feminae, tantummodo submergantur Opera, quæ sunt masculi. Quare hoc age; si decreveris impertire Pœnitenti Absolutionem, persuasus bona voluntate, quæ præfert, saltem memor sis; ut præfigas ipsis tempus restitutionis, modumque præscribas. Modum quidem, nam si creditores sint ceteri, non licebit eam facere pauperibus nomine e-
 temosynæ, aut Sacerdotibus, ut legant

Missas; sed tradat tibi pecuniam aut alteri homini fido, ut securè in manus veri domini perveniat. Tempus verò designandum est; Nam promissiones indeterminatæ, *restituam*, non ita fortiter contringunt, uti aliæ, restituam intra hoc temporis spatium; præsertim si SS. Eucharistia sumptionem interdixeris, quousque restitutio fuerit peracta, aut à creditore per alium obtrita dilatio.

Hæ limitationes solummodo locum habent ijs in casibus, in quibus res aliena non actu est in potestate Pœnitentis; alibi enim suadeo, nõ conferre Absolutionem illi, nisi quamprimum hanc præmiserit. Quamdiu noxius cibus indigestus haurit in stomacho, facilè eicitur per vomitum; at quando per concoctionem in chylum convertitur, & ex hoc in sanguinem, ac denique in ossa, vix ulla medicina amplius valebit extrahere. Simili modo in re ablata, si expectaveris, donec à Pœnitente consumatur, atq; ad sustentationem familiæ usurpetur, num prodesse sperare potes, unquam securam restitutionem? Quòd si antehac jam placuit Confessarijs hanc promississet, sed deinceps culpabiliter fessellisset, memor esto verbi, quæ supra de relapsis diximus, & nisi in præsentibus circumstantiis ex ratione compunctionis cogant aliud agere, libet ei nega Absolutionem, (2.) duplici excusata, uti alio in loco expendimus. Primum quia nemo tales potest prædèter judicariè dispositos obiteratam sapienter inobilitatem, juxta celeberrimam S. Augustini doctrinam: *Si res aliena reddi possit, non reddatur, penitenti non agitur, sed simulatur.* Et quid hoc aliud est, quàm

SEGNE
 Conciiones
 Instructio
 Pœnitenti
 Confessarij
 Parochi

imitari crocodilum, qui dum plorat, devorat, & prædam, quam dentibus apprehensam tenet, suis perfundit lacrymis? Deinde, quia, tamen si tales bene essent dispositi, & ex animo sincero loquerentur, non debet ipsos Confessarius relinquere in proximo periculo relabendi in consuetam omissionem; sed, quando Confessio dilationem admittit, debet eos constringere, atque præmissâ debitâ restitutione, in tuto extra omne discrimen constituere. Hac ratione Sacramenta fiunt salutaria, & non perniciosâ. Postquam soluta est obsidio, censent periti Medici, non esse præbendum cibum desideratum longam famem perpessis, antequam stomachus expurgetur. Ratio consilij hujus in aperto est, quia per continuam talem inediam, ventriculus alimenti avidus, toto ex corpore humores noxios attrahit, quibus si commisceatur cibus, nutrimentum convertitur in venenum. Pari cautelâ utendum est in hac cura: & quando Pœnitens ex immodica habendi fame, longo jam tempore conscientiam alienis bonis oneravit, primùm adigendus erit, ut animam mundet, & levet crassis istis humoribus, & tum ipsi porrigendum erit salubre Sacramentorum nutrimentum; alioquin cibus intempestivè sumptus mutabitur in venenû, & brevis sanitas, quam infirmo communicas, subsequente relapsu magis reddetur deploranda. Verum est, quod, quantumvis hic atque alibi tam asseveranter edixerim, negandam esse interdum aliquibus Absolutionem; Nolui tamen ita existimes dictum, quasi verò cupiam magnopere te pronum esse ad vibrandum ictum, quo gravior à Con-

fessarij manu infligi nequit, & cujus proinde gravitas bene prius ponderanda, ut justitiæ congruat. Vide, quid cælum agat, quando parat ejaculari sagittam; prius se nubibus operit, veluti in signum mæstitiæ. deinde, si fulmen jaciendû est, minas præmittit tonando, ut appareat, quòd equidem feriat, mallet tamen non ferire. Similem mœrorem prudenter tu quoq; demonstrabis, priusquam ad tam funestam executionem descendas. Differ Absolutionem, non nega; & quando neganda erit, fac ut intelligat Pœnitens, hoc esse remedium expedientissimû præsentî suæ indispositioni adhibendum: dic illi, quòd fatius esse judices, eum contristare cum emolumento, quàm nimîâ indulgentiâ decipere; suavissimis verbis mel illi aculeo; atque ostende, repulsam hanc (refutatis, quos attulerat, prætextibus) non ex odio provenire, sed amore.

Verùm necdum tibi primarium punctum earum difficultatum exposui, quæ circa Avaritiæ curam accidunt. Humor ille tenacissimus eosdem post se trahit effectus in ijs, qui illo sunt involuti, quos pituita in paralyticis. Subinde membra moveri prohibet, subinde præter motum etiam sensum extinguit. Quid dicam? Incides in nonnullos, qui plus amant pecuniam, quàm conscientiam, & que cum stollida illa Tribu zernum abdicabunt possessione terræ promissæ, dummodo statim ac impræsentiâ sterili agro possint frui cis Jordanem. Incapaces omnino sunt intelligendi propriam obligationem, & si tandem capiant, volunt satisfacere per Testamentum, tanquàm non possent esse frugi, veluti viperæ, nisi post mort-

mortem. Paralyfis ista, quæ sensum opprimit, non ita frequens est morbus, est tamen in plerisque lethalis, aded ut nisi virtute Orationis ad sanio rem mentem revocentur, ac respiscant, parùm de eorum salute liceat sperare. Alij è contrario non sunt orbatifensu, sed movere se nequeunt. Probè intelligunt suam obligationem, credunt, fatentur, atque etiam ei cupiunt satisfacere, sed vires illos deficiunt; non possunt. Quàm difficile est penetrare atque discernere, quando istud *Non possum* proveniat ex debilitate virium, & quando ex infirmitate voluntatis oriatur! Inquire, an lufai sint dediti, adeant spectacula, frequentent popinas, deprehendes sæpenumero dimidiã partem illius, quod bibendo ac ludendo dilapidant, expungendis eorum debitis suffecturam, & tamen dicitur, *non possum*. Perge indagare in statum creditorum: sunt hi frequenter pauperes, quibus lautius instar convivij forent reliquæ mensarũ, quæ à debitoribus instruantur. Postquã insigni rapacitate devorant inopiam, juxta illud *Ps. 13. 4. Devorant plebem meam, sicut escam panis*: Et in silentio depasti sunt minutis, at assiduis gravaminibus, ut loquitur Ecclesiasticus c. 13. 23. *Pascua divitum sunt pauperes*, prodigunt cum luxu, si non etiam cum lascivia id, quod pauperibus tenerentur dare tanquam mercedem, speciosis sibi metipsis illudentes titulis, quos in schola Avaritiæ didicerunt: quod non teneantur restituere cum detrimento proprii status. Scio ipse, quod, quando status non obtentus fuit crevitque per injustitias, non sit obligatio eundem minueudi, quò satisfiat q-

mnibus. Verumtamen hoc locum non habet, neq; cum sumptus sunt superflui neque cum pauperis creditoris incommodum (qui expectat) est æquale; multò minus, si excedit in commodum debitoris, qui tardat satisfacere. (3.) Denique in bilanci impostum istud *Non possum* aminemus juxta pondus Sanctuarij, visibis, quantæ sit tenacitatis. Non possum, nempe dicere vult, plus mihi afferret utilitatis, si differrem: interea lucrose se offeret emptionis opportunitas, iniquitate potero instructus illi contractui (4.) Atque in hoc tota consistit impotentia, quæ laborant isti paralytici, non se valent movere, immemores illius, quod dicitur sapiens, *Si dixeris: vires non suspicant, qui inspector est cordis, ipse intelligit, & servatorem, vel ut alij inter presentes, observatorem animæ tuæ nihil fallit. Prov. 24. 12.* Verbo, res aliena est veluti torpedo, quæ manũ quã apprehenditur, continuo reddit languidam. Atque hinc omni contentione rogant sibi prelegari tempus, sollicitando, veluti qui molitiosè litigant, dilationem in tali causa, quam desperant pro se decidendam, Novèris proinde, non esse in tus potestatem concedere inducias: quia non solum illicitum est, alteri quidquam subripere, sed æquè vetitum, illud retinere. (5.) Neque lex divina solummodo malè parta reddi jubet, verùm etiam, ut quamprimum fiat, præcipit, quod moraliter præbui potest eo modo, ut, si nequeat restituimul, reddatur per partes. Quare diligere fare in istis ordinationibus, & indulgere morã ei, qui modò suo potest satisfacere debito, non est penes Confessarium, sed

SEGRE
 CONFESSIO
 INSTRUCTIO
 PENITENTIA
 CONFESSIO
 PAROCHIA

definitur à sola & vera necessitate, nisi tales adessent circumstantiæ, in quibus prudenter posses præsumere creditoris consensum, dilationem hanc non ægrè sustinentis. (6.)

Subjungamus duo monita, quæ in praxin reducant generalem doctrinam hæcenus traditam. Primum: quando occurrunt graves difficultates cum hujusmodi Avaris & tenacibus, qui magis à sua possidentur pecunia, quam ipsi eam possident, stude illas expugnare Oratione. Imò etiam, si absolveris pœnitentē, propterea quòd promiserit reddere tempore, quo debet, consultum est præscribere pœnitentiæ loco, ut subinde per illud intervallum precando confugiat ad Divinam Majestatem, vel patrociniū Deiparæ, sollicitandæ gratiam standi promissis, & cum fide exequendi: quippe restitutio ista similis est palmarum fructibus, qui nunquam sponte decidunt, sed violenter sunt avellendi. Alterum monitum est. Quando Pœnitens est in bona fide, vel quia credit, se nihil debere: vel quia existimat se solum teneri ad partem, & non ad totum sive in solidum; vel quia judicat. satis esse, si per plures solutiones restituat debitum, quod per unam potest: si non adsit probabilis spes fructus, relinque ipsum in tali ignorantia salutari (7.) dummodo hæc sit invincibilis ex eo, quòd nullam habeat causam dubitandi de sua obligatione. (8.) Utinam non esset quandoque majoris laboris efficere, ut horum aliquis malè possessas opes ex avidis faucibus rejiciat, quàm curare, ut elephas exagitarus excussus abur à se abjiciat. Itaque noli illos imprudenter præ-

R. P. Segneri Instruct. Confessarij.

mere, nisi priùs advertas, te utcumque esse securum de præda obtinenda. Nisi enim ignorantia, in qua vivitur, coram Deo excuset multas hujus generis transgressiones, necesse erit magnum numerum orbis Christiani damnari. (9.) sed, uti sentit S. Augustinus: *in quibusdam homo fallitur magno malo, in alijs parvo, in alijs nullo, in alijs etiam utiliter.* In *Enchir. c. 19.* Et hoc ipsum scire juvat, quòd in præsentia accidat. Quare necesse est, ut circumspicere agas, quando ob incertitudinem creditorum, restitutio solum faciendæ erit pauperibus. Nam probabilis est opinio, pœnitentem his obligatum non esse lege naturali, sed positivâ (10.) ac propterea erga ipsum licet uti majore favore. (11.) Imò tamen non esset in bona fide, complana ei viam, quantum potest: suadendo, si quantitas est major, ut procuret honestam compositionem ab eo, penes quem est concedere; si verò ea sit exigua, ut applicet solitas eleemosynas, quæ fiunt in illius domo; vel ut condonet tantumdem alicui inopi suo debitori, quantum tenebatur distribuere inter pauperes, siquidem tantò expeditius est cedere id, quod quis necdum habet, quàm privare se illo, quod quis possidet, quantum facilius est non deglutire hamum, quàm eundem revomere.

Restaret nunc, ut quidpiam dicemus de alia restitutione alterius rei, longè pretiosiore, nempe famæ. Restitutio, fateor, est maximè necessaria, verùm tam rara, ut qui illam etiam cupit præstare, vix faciat perfectè. Accidit enim Maledictis, quod maleficis in Ægypto apud Pharaonem, versus in serpentes virgis, de-

H
fos-

formant eos, qui misericordes sunt ac pudici, ut videantur esse avari, libidinosi; non autem rursus mutant serpentes in virgas, reddendo infamatis quam abstulerant, formam pristinam & famam. Opus hoc est altioris virtutis, qualis in solo Moysse inveniebatur. Sed ego hic aliud non intendo, quam ut tradam aliquas observationes, quæ praxi subserviant: dicam proinde breviter id, quod in ista materia maximè videtur considerandum. Qui malitiosè alterum cum injuria infamavit, tenetur retractare magno rigore, quo non obligatur is, qui solummodo manifestavit crimen aliquod occultum: Nam prior infamatum privavit dominio suæ famæ, cum posterior abstulerit duntaxat possessionem. Quare in isto casu non sufficit plagæ speciosam tantummodò adhibere medicinam, laudando scilicet, sed necesse est revocare efficaciter verba propria, etiam cum dispendio famæ, non solum æquali, sed etiam aliquantò majore. Unde si necessitas postulet ad obtinendam fidem, fatendum erit, se fuisse mentitum, deposito etiam juramento seu privato seu publico, juxta negotij conditionem. (12.) Verum est, revocationem hujus criminis in quadam circumstantia fieri posse per tertiam personam autoritate præditam: qui modus commodus est ad restitutionem hanc reddendam faciliorem ei, cui nimium difficile videtur, ore proprio refarcire damnum. Ut ergo quisque sibi caveat à tali scelere, studeat mature perpendere ejus gravitatem, quæ longè superat malitiam furis: cum detractores sint fures, sed tantò nocentiores, quantum præstantius ipsis divitijs bonum proxi-

mo abripiunt. *Melius est nomen bonum, quam divitiæ multa.* Prov. 22. 1. Certum est, illos ab Apostolo annumerari in miseris, quos pro gravissima poena Deus permisit cadere in reprobam sententiam, & in tam funesto catalogo diserte appellavit Deo exosos, *Detractores, Deo odibiles.* Rom. 1. 30. Fortassis quia directe ferunt naturam Divinam, quæ est infinita benignitatis in tolerandis hominum delictibus. Hoc autem multò magis eveniret, si detractio conjunctum esset odium adversus infamatum, ut certitur in plerisque, qui veluti canes rabiosi non solum in ore habent dentes ad mordendum, sed venenum quoque vulnere infundendum. His demonstra, ex clarioribus signis reprobationis censei, delinquent esse charitate. Siquidem, uti S. Augustinus colligit ex S. Joanne, *Sola deus discernit inter filios Dei, & inter filios diaboli.* At qua ratione apud illos inveniri potest charitas, quando hæc operum aliorum peccata, ipsi verò revelant? *Charitas operum multitudinem peccatorum non.* Pet. 4. 8.

Denique notandum est, quòd inconsideratio, inclinatio, vel pravus habitus, quem contraxerunt in revelandis aliorum criminibus, faciant, ut aliquando in confessione sine necessitate nominent compo-

cem peccati. Quare nisi hoc facerent cogatur te, ut eum corrigas, vel impendat aliquod malum disturbaturi. (13.) ne feras hanc ignorantiam, quin admonitas alias se solos accusent, ac propria mentena aperiant peccata. *Iustus accusant est sui.* Prov. 18. 17.

(1.) Lugo de Punit. dist. 22. sect. 4. 7. 11. 12.

71. Henric. l. 6. de Pœn. c. 26. n. 9. Coninck, di. sp. 9. de pœn. dub. 16. n. 126. Nav. in Sū. c. 26. n. 3. (2.) Tolet. l. 3. c. 17. n. 4. Caj. V. Rest. c. 7. in fine. Nav. c. 17. n. 64. c. 26. n. 5. Suar. di. sp. 32. f. 2. n. 3. Azor. 3. pl. 4. c. 34. De Lugo de Inst. 10. di. sp. 20. sect. 9. n. 213. Bonac. de restit. di. sp. 1. qu. 6. pu. 1. n. 18. Et alij communiter. (3.) Laym. l. 3. tr. 2. c. 11. n. 2. Navar. in Sum. c. 17. n. 59. Less. l. 2. c. 76. dub. 1. n. 19. Cajet. V. Restitutio. (4.) Navar. Cajet. Less. l. c. (5.) Navar. in Sum. c. 17. n. 54. Cajet. V. Restitutio. Molin. 10. 3. tr. 2. dif. 753. n. 2. (6.) De Lugo. l. c. n. 214. (7.) Sanch. de Matrim. l. 2. di. sp. 38. n. 10. Io. Medina. C. de Conf. tr. 2. qu. de conf. dimidiata iteranda. Lugo de Pœn. di. sp. 22. sect. 2. n. 26. (8.) Sanch. in Decal. l. 1. c. 16. n. 21. Vasq. 1. 2. q. 24. ar. 7. di. sp. 107. c. 3. (9.) Petr. Navar. l. 4. c. 4. dub. 11. Dicastil. l. 2. de restit. tr. 2. di. sp. 19. dub. 1. (10.) Laym. l. 3. tr. 2. c. 9. n. 1. Less. de Inst. l. 2. c. 14. dub. 6. n. 36. Petr. Nav. l. 4. c. 1. n. 44. (11.) Laym. l. c. c. 12. n. 13. (12.) Less. l. 2. c. 1. dub. 20. n. 106. De Lugo 10. 1. de Inst. di. sp. 15. f. 2. n. 24. 25. Navar. Man. c. 18. n. 45. (13.) De Lugo de Pœn. di. sp. 16. f. 7. n. 429. Suar. de Pœn. di. sp. 34. sect. 1. n. 3. 4. 5.

CAPUT XI.

Quomodo à Confessario dirigendi sint ij, qui implicati sunt odio, & inimicitijs.

Postquam plagas superioris partis Animæ curavimus, descendamus nunc ad curanda vulnera inferioris, quam in ita scibili quidem appetitu inficit vindi-

ctæ cupido, in concupiscibili Impudicitia lues. Initium sumamus à prima, Non mihi hoc loco sermo est de quibusdam hominibus sanguinarijs, qui omni momento meditantur cædes, latrocinia, & ruinas. Hoc genus spirantium vindictam raro in tuo tribunali apparebit; novit enim perspicuè, malam se habere causam. Loquor de ijs, qui cuperent, si fieri posset, cum Angelo illo Apocalypico pedem unum ponere supra mare, alterum in terra; seu quod idem est, una ex parte nollent condonare, ex alia vellent peragere Confessionem; itaque seipos & Confessarios fallunt verbis speciosis, nulla mixta veritate. Ajunt, se jam à longo tempore injuriam suis inimicis remisisse, & si illos in silva invenirent dormientes, se ne quidem somnum disturbaruros, muld minus offensuros. Hujusmodi sermonibus persuasus crederes, Dav. dem ab illis hausisse conscientiam, quâ formidabat oram vestimenti præcidere illius, quem vitæ suæ habuit insidiatorem, Sed advertite, quod hoc genus serpentum venenum gerat in corde, non ut ceteri sub lingua. Perge, & animum adde, ut tibi illatæ injuriæ ferri exponant; in una periodo appellabunt eos proditores sapius, à quibus offensus fuerunt, & injurias dicent proditiones. Unde ex tali halitu facile colliges malignitatem, quæ juxta Sapientis dictum in fundo residet: *Ira in sinu stultis requiescit. Eccles. 7. 10.* Percontare, an adversarium suum alloquantur; id verò, dicent, procul absit! nimias esse injurias, quibus offensus sint. Quære an prius salutati saltem reddant salutem? ne hoc quidem; jam enim palam, tum offensori ipsi,